

„Arany Jeruzsálem”

Fotókiállítás nyílt a szent város történetéről

Jeruzsálem egy aktív, pezsgő nagyváros, amelynek minden szegletét átjárja a szentség. A zsidó nép fővárosa, felé fordulva imádkozunk nap mint nap, várva a megváltás eljövételét, amikor újra felépül a Templomhegyen a Szentély, és valódi békében élhetünk mind a földön, melyet az Örökkévaló örökül adott nekünk.

Ezt a kapcsolatot kérdőjelezte meg az elmúlt időszakban az UNESCO, amikor az arab országok nyomására eltagadta a szent helyek zsidó voltát. Ezt az örökséget akarja elszakítani az ENSZ, amikor megszállt területnek bélyegzi Izrael számos más részével együtt Jeruzsálem keleti részét is. Ám ez a kapcsolat elvitathatatlan – ezt ismerhetjük meg az EMIH és a Szochnut által szervezett kiállításon, mely a héten

nyílt meg az Izraeli Kulturális Intézetben. A tárlat három művész, *Angyal László*, *Arató Mátyás* és *Szabados Attila* alkotásaival mutatja be Jeruzsálem mindennapjait és történelmét.

A megnyitón *Soltész Miklós*, az Emberi Erőforrások Minisztériumának államtitkára elmondta: „A különböző válaszok, kultúrák békés együttéléséhez komoly türelemre és bölcsességre is szükség van, ez a bölcsesség pedig az UNESCO döntésében nem jelent meg.”

Yosef Amrani, Izrael budapesti nagykövete, aki Jeruzsálemben nőtt fel, a megnyitón kiemelte: „E város vallástól függetlenül mindenki számára szent, egyúttal élő város is, amelynek hétköznapi pillanatait örökíti meg a kiállítás, melyhez őszintén gratulálok a szervezők-

nek és az alkotóknak egyaránt.” *Alex Katz*, a Kelet-Közép-Európa Szochnut képviselőjében elmondta, hogy a tárlatot érdemes lenne Európa más országai-ban is bemutatni.

Köves Slomó, az EMIH vezető rabbija elmondta, a kiállítással a tagadhatatlan történelmi tényekre szeretnék felhívni a figyelmet: „Még mindig vannak, akik szerint szellemi szeméttel eltüntethetők a történelem nyomai, holott ... történelmi tény, hogy [Jeruzsálem] a zsidóságé volt először. Innen indult el lényegében minden, a zsidó hagyományokban megjelenő jelentős eseményünk, nem véletlenül szerepel a zsidó Bibliában 667 alkalommal a város neve.” Mint mondta, zsidók mindig éltek itt az elmúlt háromezer évben, és sosem felejtették el a várost.

1% a rászorulókért

Közeledik az adóbevallás ideje. Ne hagyja elveszni 2x1%-át, ajánlja fel szervezeteinknek! Az EMIH – ahogy tavaly – 2017-ben is rászoruló honfitársainkat segíti a felajánlásokból. Figyelem! Változik a felajánlás rendszere.

Tájékozódjon a részletekről a www.cedek.hu/2017-egyszazalek/ oldalon!

A Bét Menáchem büszkeségei

Lezárult a 2016/2017. tanév első féléve. Tanulóink nagyon szépen teljesítettek, remek eredményeket értek el! Kitűnő lett az 1. osztályból *Ben Hamo Tália* és *Lukács Ádám Sámuel*, a 2. osztályból *Abergel Shira*, *Glitzenstein Cháná*, *Latky Ádám* és *Oberlander Cvi Méir*. A 3. osztályból *Abergel Liora*, *Elor Lea* és *Lukács Sára*, a 4. osztályból pedig *Gurvitz Nili Bráchá*. A felső tagozaton kitűnővel zárta a félévet *Klein Eszter* 6. osztályos tanuló. Gratulálunk mindenkinek!

Purim on the rocks

Ünnepeld Purimot több száz európai zsidó fiattal! Ismerkedj, bulizz, ünnepelj – csatlakozz te is Európa legnagyobb purimi partijához! Március 9-12. között az ECJS fergeteges purimi hétvégét szervez Budapesten.

További részletek és jelentkezés:

www.ecjs.org/events

„Arany Jeruzsálem” – kiállítás-megnyitő

Hetiszakasz

Száraz lábbal a tengerben

Bősálách szakaszában (2Mózes 13:17–17:16.) tetőződik be az egyiptomi kivonulás a Sás-tenger kettéválásával, mikor is a héber törzsek száraz lábbal kerültek ki a tengerből, míg az üldöző egyiptomi sereg belefutott. Ennek tiszteletére énekelte Mózes és Izrael a Tenger Dalát, minden idők egyik legszebb és legfennköltebb hálaénekét. Innen kez-

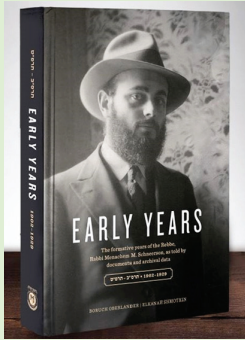
dődik Izrael népének negyven éves vándorlása a pusztaságban, ami sok megpróbáltatással járt. Egyszer nincs ivóvíz, másszor nincs mit enni. Ebben a szakaszban kezd hullani a manna, az isteni kenyér, ami a sivatagi vándorlás során táplálta a népet. A szakasz végén történik Ámálék orvátámadása, amit Józsué, Mózes adjuvánsa ver le.

Zsidó híradó

Megjelent Oberlander rabbi új könyve

Korai évek – minden, ami a Rebbe fiatalkoráról tudható

Jud svát (A hatodik lubavicsi rebbe halálának évfordulója, melyen a hetedik rebbe átvette apósa munkáját) alkalmából jelent meg „*Early Years*” (Korai évek) címmel egy könyv, mely kizárólag eredeti dokumentu-

mok segítségével mutatja be a Rebbe, Menachem Mendel Schneerson rabbi életét születésétől házasságkötéséig. A dokumentumok és fényképek jelentős részét most adják közre először.

A szerzők, Oberlander Báruach rabbi és Elkanah Shmotkin rabbi ukrán, orosz, fehérorosz, német és francia archívumokat kutattak át a Rebbe életének e korai szakaszáról fellelhető információkért, melyeknek jelentős része elérhetetlen volt a Szovjetunió felbomlásáig.

Oberlander rabbi korábban részt vett a Rebbe teljes életrajzána összeállításában, eközben

döbönt rá, milyen kevés adat áll rendelkezésre: „Úgy tűnt, mintha tudtuk volna, mikor volt a Rebbe bár micvója, esküvője és mikor érkezett New Yorkba. Összesen ennyiben lehettünk bizonyosak.” Shmotkin

rabbi a Jewish Educational Media (JEM) keretein belül a Rebbe még élő kortársainak visszaemlékezéseit rögzíti filmre. Annak érdekében azonban, hogy ezeket a beszámolókat igazán jól el tudják helyezni térben és időben, szükség volt a Rebbe ifjúságának pontos felderítésére is.

A gyűjtemény – melyben éppen csak annyi a narratíva, hogy az olvasó eligazodhasson az információ tömegben –, mostantól mindenki számára elérhető. A most megjelent kötet egy háromrészesre tervezett sorozat első darabja, melyet már elkezdtek héberre is lefordítani.

A hagyomány nevében – kérdezz!

Mennyire fontos a zsidóságban a hagyomány tisztelete? És most nem a „*Hegedűs a háztetőn*” típusú megközelítésben kérdezem, hanem őszintén, személyesen. Mennyire fontos manapság egy zsidónak megtartani a hagyományokat ahhoz, hogy spirituálisan is tudatos, teljes életet éljen?

Én a világban manapság tapasztalható szekularizációs folyamat ellenére is azt mondom, hogy szükség van a gyökereinkhez való kapcsolódásra, szükség van az örökségünkre, s arra a tudatra, hogy zsidók vagyunk.

Azonban a legtöbb embert a hagyomány megőrzése önmagában nem elégíti ki. És ez nem csak a lázadókra vonatkozik, hanem az átlagemberre is. Azokra az emberekre, akik gondolkodnak, akik kérdéseket mernek feltenni, akik tartalmat keresnek.

Hetiszakaszunkban Mózes elénekli a Tenger Dalát, a zsidók meg követik ebben is és a kettévált tengeren való átkelésben is. A dal ezzel indul: „Ő az én Istenem, akit dicsőítetek, őseim Istenem, akit magasztalok.” Fontos a sorrend: Először úgy hivatkozik Mózes Istenre mint „Én Is-

tenem”, s csak ezt követően úgy mint „őseim Istenem”. Az üzenet világos: a hagyomány központi eleme a jiddiskájtnak, ám ami még ennél is fontosabb, az az Istenhez való személyes kötődésünk. Minden zsidónak személyes, egyéni módon kell kapcsolódnia az Örökkévalóhoz. Azonban, hogy ez megvalósulhasson, először meg kell értenünk tradícióink miéértjét, tartalmát. Ehhez pedig kérdeznünk kell.

De van egy jó hír! Az autentikus zsidóság kérdésre buzdít, ezzel mintegy elismerve, hogy végső soron csak ez a járható út a hagyományaink továbbéléséhez. A zsidóság legnagyobb terjedelmű írott anyaga, a Talmud sem más, mint kérdések és válaszok jegyzőkönyve. Egyszóval, a hagyomány nevében: kérdezz! És ne várd meg vele a széder estét. Mikor hitünkről gondolkodunk, válaszokat keresünk, tulajdonképpen őseink szokásait hívjuk életre. S ekkor értjük meg, hogy ez ma éppen úgy szól rólunk, mint annak idején róluk.

Kovács Kristóf rabbinövendék
cikke **Yossi Goldman rabbi**
írása nyomán

A hét témái:

Hétfő:	• A ház őrzője - a mezüze titkai
	• A faragott kép készítésének tilalma
Kedd:	• A sötét középkor és a zsidó diaszpóra
Szerda:	• Mikor beszélhetünk igazi felebaráti szeretetről?
Csütörtök:	• A világ első forradalma

ZSIDÓ TUDOMÁNYOK SZABADEGYETEME

Tanulj velünk te is!

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00: Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 16:45: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban)

Péntek: 13:00: Délutáni ima (a Keren Or-ban),

17:00: **Születhet-e kóser vörös tehén napjainkban?** (Faith Áser előadása);

18:00: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8:45: Hetiszakasz-tanulás,

9:15: Reggeli ima, majd *Kidus*; 16:40: Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Vasárnap és állami munkaszüneti napok:

10:00: Reggeli ima

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6:30: Reggeli ima

Péntek: 18:00: Tanulás, 18:30: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15: Hetiszakasz a kabbala tükrében

10:00: Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt „Nem loptunk el semmit!”

A Rebbe és a Szentföld

1980-ban újságíróként dolgoztam a Kol Jisráel nevű rádió-csatornának. Egyszer, amikor New Yorkba látogattam, bebocsátást nyertem a Rebbéhez egy jehidutra, azaz személyes beszélgetésre. Magammal vittem a diktatfonom is, de mivel nem voltam benne biztos, hogy engedni fogja a beszélgetés rögzítését, elrejtettem azt az egyik kezembe. Amikor bementem hozzá, és elkezdtünk beszélgetni, akkor azonnal kinyitottam a tenyerem, hogy lássa, hogy nálam van. Természetesen látta, és ha lett volna bármi kifogása ellene, nyilván szóvá tette volna, de nem volt. Így rögzíteni tudtam a teljes beszélgetést.

A Rebbe megannyi dologról beszélt – főleg Izraelről – s tanácsot adott, hogy miként tudnánk egy kis tóraoktatást nyújtani a Kol Jisráelen keresztül az embereknek, úgy, hogy közben továbbra is szállítsuk a híreket, azaz ne veszítsünk a profilunkból.

Nem voltam meggyőződve az ötlet sikeréről, így azt mondtam a Rebbének: „Nem lehet mindenből hírt csinálni, nem minden hírértékű. A Tórát nem lehet hírként eladni.” Erre azt mondta: „A Bölcsseink tanítják, hogy a Tórához minden nap úgy kell viszonyulni, mintha az valami újat mondana számunkra, mintha csak ma kaptuk volna meg a Szinájon. Így mikor a Pinhász hetiszakaszt hírként közlöd, ennek szellemében cselekszel. Csak annyi a dolgod velem, hogy találj benne valami olyan tartalmat, ami kapcsolódik az aktuális világi történésekhez.” Úgy éreztem, hogy a Rebbe ad lelkét nekem a híradás alapjairól. Lényegében elmagyarázta, hogy miként lehetne megmutatni az embereknek, hogy a Tóra sem kevésbé érdekes, mint a a nagyvilágból érkező hírek. A Rebbe nagy hangsúlyt fektetett a különböző kommunikációs csatornák nyújtotta előnyök kihasználására.

Míg más rabbik hozzáállása alapvetően elzárkózó volt, s még a rádió vagy a televízió közelébe sem mentek, addig a Rebbe azon volt, hogy minden létező módon hasznosítsa ezeket.

Az interjú végén az izraeli helyzetről kezdett beszélni – ne felejtjük el, ekkor 1980-at

De ezen hozzáállással a helyzet csak tovább súlyosbodik. Egyszerűen már nincs több idő, fel kell ismerni az arab mentalitás-ban bekövetkezett változást.”

És igaza volt. Pár hónappal a találkozásunk után a feszültség elkezdett tettelegességgé fajulni, mely aztán az 1982-es libanoni

hogy a tórai pászuk, mely azt mondja: »Halljad, Izrael, Örök Istenünk, az Örökkévaló egyetlen!« nem csak egy Izrael nevű férfinak adatott, aki a Szináj hegyen állt háromezer éve. Hanem minden egyes zsidónak.

S még mennyi mindent mondott, amit sikerült felvennem. Egy teljes kazetta telt meg vele. Mikor visszamentem Izraelbe, azonnal szerkesztettem egy tízperces verziót, a legfontosabb mondanivalókkal, és pénteken már sugárzásra is került a délutáni műsorban. A visszhang elképesztő volt, a kezdeményezés óriási sikernek bizonyult, s a Rebbével való beszélgetésem története mindenhol követett onnantól.

Két évvel később is, mikor a libanoni háborúról tudósítottam az izraeli televízióknak, a Rebbe útmutatásai bátorítottak, s az ő szavai adtak erőt.

Motti Eden

Motti Eden a Kol Jisráel nevű csatornánál kezdte meg újságírói karrierjét. 2003 óta az Izraeli Egyes Csatorna igazgatója. Az interjút haifai irodájában adta, 2010 márciusában.

írunk. „Legjobb értesülesem szerint a helyzet nagyon kritikus. Az arabok harciassága nőttön-nő. Az elmúlt harminc-negyven évben, könnyedén meg lehetett vesztegetni az arab sejkéket, s a fiatalok meg mindig követték őket. Most azonban teljesen más a helyzet. A fiatalabb generáció az, amelyik valójában sokkal fanatikusabb, és őket már nem lehet megvesztegetni. Se pénzzel, se egyébvel. Számukra semmi sem becsesebb annál, mint feláldozni magukat Istenért. Sajnos, nálunk a tendencia ennek pont a fordítottja. Harminc-negyven évvel ezelőtt senkit sem kellett arról győzködni, hogy az önfeláldozás alkalmanként szükséges, mert mindenki úttörő szeretett volna lenni benne. A mai zsidó fiataloknak azonban más a mentalitása. Valahogy így jellemezném: »Most már elég! Folyamatos nyomás alatt élünk harminc évig. Most már csak nyugodtan szeretnénk élni, békében, jól.«

háborúba torkollott. Most utólag visszanezve, látva, hogy mik történtek addig, mindenki számára egyértelmű kellett volna lennie annak, hogy ez lesz a végkifejlet.

A Rebbe sürgetett, hogy tegyék meg minden tőlük telhetőt, hogy megváltozzon a zsidó fiatalok gondolkodása a Szentfölddel való kapcsolatukról. „Meg kell értetnünk velük, hogy ők jelentik a folytonosságot harminc generációnyi zsidó férfi és nő után, akik a Szentföldre léptek, ami most az ő örökségük. Nem loptunk el semmit. Nem követtünk el igazságtalanságot. Az arabok ezer évvel később érkeztek ide... Ezt kell megérteniük. A baj csak az, hogy a mai fiataloknak nincs türelmük az efféle történelmi okfejtés meghallgatására, még kevésbé annak befogadására. Valami kézzelfoghatóra van szükségük, amiben személyesen is részt tudnak venni. És itt jössz te és a Kol Jisráel a képbe. Neked lehetőség van a rádión keresztül megtanítani a zsidó fiataloknak,

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Napi bölcsesség

Meditálás munka közben?

Volt egyszer egy haszid, a kocki Benjámin, aki fakereskedő volt. Egyszer, amikor a napi elszámolását végezte, odaírta a papír aljára: „Nincs Rajta kívül semmi.” „Talán csak nem meditálsz az üzlet kellős közepén?” – kérdezték tőle. Mire azt válaszolta: – „Ha meditáció közben az üzlettel kell foglalkoznom, miért ne meditálhatnék akkor munka közben?”

Tzvi Freeman a lubavicsi Rebbe tanításai alapján

Kóser konyha

Mogyoróvajas
banánkenyér

párve

2-3 érett banán (mélyhűtött is jó, de ez esetben ne olvaszszuk fel teljesen) összetörve
1 tojás

1 csomag vaníliás cukor
1/3 pohár datolyaméz (szilán)
1/3 pohár olaj
1,5 pohár teljes kiőrlésű liszt
1 csomag sütőpor
1/2 kk. őrölt szegfűszeg
és őrölt fahéj
1/2 pohár mogyoróvaj
1/2 pohár napraforgómag
és szesámag

Egy tálban simára keverjük a banánokat a tojással, az olajjal és a mézzel. Egy másik tálban a száraz hozzávalókat keverjük össze, majd hozzáadjuk a banános keverékhez. Végül a mogyoróvaját és a magokat is hozzáadjuk, alaposan összedolgozzuk, majd a masszát sütőpapírral bélelt kenyérsütő formába tesszük, és 50-55 perc alatt tűpróbáig sütjük. Önmagában, lekvárral, vagy mogyoróvajjal megkenve kínáljuk.

A mogyoróvaj kóserági igazolást igényel, a többi hozzávaló igazolás nélkül is használható. Ne feledkezzünk meg arról, hogy a lisztet felhasználás előtt át kell szitálni, és a tojást meg kell vizsgálni egy üvegpohárba ütve, nehogy vércsepp kerüljön az ételbe. A magok kártevőkkel szennyeződhetnek, felhasználás előtt bizonyosodjunk meg arról, hogy nem kerül bogár az ételbe.

Tu biSvát – a fák újéve

Svát hó 15-e – héberül *chámisá ászár*, vagy röviden Tu biSvát – a Fák Ünnepe. Bölcseink szerint ezen a napon dől el, melyik fának mi lesz a sorsa – fejlődni, nőni fog és dús termést hoz, avagy elsorvad, tönkremegy. Több háláchikus kérdést is aszerint döntenek el, hogy egy fát svát 15. előtt vagy után ültettek-e el. Ez az ünnep abban különbözik minden más ünneptől, hogy nem mondanak különleges imákat, nem munkaszünet.

Legfőbb jellemzője, hogy ezen a napon mindenki igyekszik minél több gyümölcsöt enni, különösen azokat, amik Izraelben teremnek és már a Bibliában is említve vannak. Ilyen pl. a szőlő, a füge, az olajbogyó, a datolya, a gránátalma. Európában, így Magyarországon is, oly módon tartják ezt a szokást, hogy 15 féle gyümölcsöt esznek ezen a napon. Sok közösségben ünnepséget rendeznek, melyen 15 zsoldárt mondanak el, a 120-135-ös zsoldárokat. Néhány idézet ezekből: „akik könnyekkel vetnek, örömmel aratnak”; „kezed munkáját, ha élvezed, jó dolgod lesz és boldog lesz, feleséged, mint dús fürtű szőlő házad belsejében, fiaid, mint az olajfák sorjai az asztalod körül...”

Vannak bizonyos szárdi (keleti zsidó) közösségek, ahol Tu biSvátkor egy Széder estihez hasonló rítus szerint ünnepelnek, a hívek terített asztalok mellett eszik a gyümölcsöt, miközben énekelnek. Az elmúlt száz

évben, az izraeli mezőgazdaság újjáéledése nyomán svát 15-e új jelentőséget kapott. Ezen a napon új facsemetéket ültetnek, főleg iskolásgyerekek, tanárikkal egyetemben. Ez az új szokás is mélyen gyökerezik a valóságban, ami kiderül a Midrás – egyik Írásversre adott – magyarázatából. Az Írásvers így hangzik: „S majdan, ha jöttök az országba és ültettek mindenféle

gyümölcsfát...” (2Mózes 19:1-3.). A Midrás: „...írva vagyon: kövessétek az Örökkévaló Isteneitekét...” Hogyan lehet az Örökkévalót követni? „A világ teremtesekor az Örökkévaló rögtön ültetett (az Édenkertet), így ebben utánozhatjátok őt és mihelyst bementek Izrael földjére, először is ültessetek!” (Midrás *Leviticus Rábá* 25:3.)

Sok helyen szokás, hogy szentjánoskenyeret (héberül *cháruf*) fogyasztanak Tu biSvátkor. A fák életkorának számításával kapcsolatban a Talmud

egy helyen a szentjánoskenyeret hozza fel példának, illetve a kabbalisták által különlegesen tisztelt ókori bölcs, Rabbi Simon bár Jocháj is ezt fogyasztotta rejtőzködése idején. Ennek nyomán terjedt el e Magyarországon ritka termés fogyasztásának szokása.

A mandula az ünnep egyik jelképe, mivel ekkortájt kezdenek Izraelben virágozni a mandulafák. Sok helyen odafigyelnek arra, hogy a gyümölcsöstálon a mandula is helyet kapjon.

A ziditsovi cádik, reb Ájzik asztala körül rengeteg haszid gyűlt össze, hogy tóramagyarázatot halljanak tőle és nem kevésbé azért, hogy gyümölcsöt kapjanak. Köztudott volt ugyanis, hogy ezen a napon a cádik gyümölcsöt oszt az összesereglett hívőknek. Egy ilyen alkalommal a szokásosnál is többen jöttek el, s úgy tűnt – hiába van tele az asztal – mégsem jut mindenkinnek. S valóban, ez is történt. Amikor elfogyott az utolsó darab is, felállt a cádik és azt mondta: „Ha gyümölcsöt akartok, íme, adok nektek egy jó tanácsot, hol találhattok gyümölcsöt. Írva vagyon: Ezek azok a dolgok, melyeknek az ember élvezi a gyümölcsét ezen a világon, míg a tőke megmarad a túlvilágra...” (*Misná Peá* 1.). A felsoroltak között elsőnek van említve a tóratanulás. Menjetek, híveim és búvárkodjatok a Tórában, és így sok gyümölcsre tehettek szert.”

(*Naftali Kraus írása nyomán*)

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch** rabbi
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina**,
Dénes Anna, **Kovács Kristóf**
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

EMIH
EGYESÜLET MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG